

Landskapsarkitekt: ”Vi tränger in våra barn i små mörka kyffen”

Lekytan för förskolebarn krymper i Stockholm. Flera kommuner i landet försöker införa minimigränser – men Stockholm saknar riktlinjer.

Järfälla har infört en lekvärdesfaktor för förskolegårdar och Malmö rekommenderar minst 30 kvadratmeter per barn. Fler kommuner behöver riktlinjer för lektyta menar experter.

– Vi bygger toppmoderna bostadsområden men tränger in våra barn i mörka små kyffen, säger Petter Åkerblom, landskapsarkitekt på SLU.

Små eller obefintliga förskolegårdar blir allt vanligare i nya tätbebyggda områden i storstäderna. Lagen säger bara att det ska finnas "tillräckligt stor friyta för lek och utevistelse" på förskolor. Men den ytan blir allt mindre i kommun efter kommun.

– Lagstiftningen är trubbig och tandlös. Vad menas med tillräckligt stor yta när förskolan har nära noll kvadratmeter per unge. Det är klart att noll inte är tillräckligt, säger Petter Åkerblom, landskapsarkitekt på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Han var med och utformade vägledningen som Boverket och tankesmedjan Movium tog fram 2015. Där rekommenderas förskolegårdar på minst 40 kvadratmeter per förskolebarn och 30 kvadratmeter per skolbarn. Men få kommuner följer rekommendationerna.

– Vi bygger toppmoderna bostadsområden för att leva och trivas men våra barn ska trängas i hundratal i små mörka kyffen till utsläppsgårdar. I Norra Djurgårdsstaden trycker man medvetet in för många barn på liten yta och förvägrar dem en ändamålsenlig utemiljö, säger Petter Åkerblom.

Han är bekymrad över trenden med utsläppsgårdar och att hänvisa förskolor till allmänna parker.

– Man ser utemiljöer som friskluftsintag, utan någon pedagogisk funktion. Det räcker inte med utsläppsgårdar och en allmän plats får inte ersätta en förskolegård. Det är jätteviktigt att det finns en tillräckligt stor friyta i omedelbar anslutning till förskolan.

Förskolor i bottenvåningen på flerbostadshus där barnen delar gården med övriga boende leder ofta till konflikter menar han. Att skicka upp barnen på takterrasser som i Norra Djurgårdsstaden och på Liljeholmskajen är inte heller optimalt.

– Man kan inte ersätta en markgård med en taggård. Det är ingen friyta eftersom man inte kan ta sig dit själv, det är bara en kompletterande yta.

Det finns dock goda exempel.

– Malmö har olika rekommenderade mått per barn för gårdar i innerstaden och i ytterstaden. Det viktiga är att varje kommun skaffar egna lokala riktlinjer efter sina förutsättningar, säger Petter Åkerblom.

Järfälla kommun införde i höstas en lekvärdesfaktor för förskolegårdar. Den baseras på forskning som visar att förskolebarn behöver 3.000 kvadratmeter för att få tillräckligt rörelseutrymme.

– Vi har mindre förskolegårdar ibland. Men inom 300 meter ska det finnas en park med 2.000 kvadratmeter inhägnad lektyta och bara två dagis kan vara knutna till samma park, säger stadsträdgårdsmästare Kerstin Sköld.

Lekvärdesfaktorn bestämmer även kvaliteten på lekytan som delas in i tre zoner, en trygg, en rörelsefylld och en vild. Lekvärdet mäts i allt från utformning, solljus och materialval till hur jämställd och inkluderande lek som möjliggörs.

Enligt stadsträdgårdsmästaren bygges de bästa förskolegårdarna i Järfälla i samband med miljonprogrammet.

– De som gjordes på 60-talet är väldigt bra och ligger vid skogspartier. Den modernistiska staden ville ge barnen stor frihet, frisk luft och säkerhet. Nu bygger vi den täta staden och måste hitta balans mellan grönt och tätt. Det är bekymmersamt för barns utveckling om vi inte ger mer plats för barnen, säger Kerstin Sköld.

Jessica Ritzén/DN